

Täysistunto

Keskiviikko 7.12.2016 klo 14.02—0.46

8. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta, työttömyysturvalain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta sekä työsopimuslain 13 luvun 6 §:n muuttamisesta ja 1 luvun 4 §:n väliaikaisesta muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 209/2016 vp
Toimenpidealoite TPA 13, 19/2015 vp, 48/2016 vp
Valiokunnan mietintö TyVM 13/2016 vp

Ensimmäinen käsittely

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 8. asia. Käsittelyn pohjana on työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan mietintö TyVM 13/2016 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä.

Keskustelu

20.39 **Heli Järvinen vihr** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Esittelen työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan mietinnön.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan muutettavaksi julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettua lakia, työttömyysturvalakia ja työsopimuslakia. Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettua lakia muutettaisiin siten, että valtion ansiopäivärahan perusosan, peruspäivärahan ja työmarkkinatuen rahoittamiseen osoittamia määrärahoja käytettäisiin palkkatuen, starttirahan ja liikkuvuusavustuksen rahoittamiseen. Palkkatuen ja starttirahan rahoitusta koskeva muutos olisi määräaikainen ja voimassa vuoden 2018 loppuun. Palkkatukea suunnattaisiin nykyistä selvemmin työttömyyden pitkittymisen ehkäisemiseen. Työttömyyspäivärahan edellytyksenä olevaan työssäoloehtoon luettaisiin palkkatuetusta työstä pääsääntöisesti 75 prosenttia työssäoloehdon muutoin täyttävistä kalenteriviikoista. Starttirahan enimmäiskesto lyhennetään 12 kuukauteen. Starttirahan määrä olisi aina työttömyysturvalaissa tarkoitetun peruspäivärahan suuruinen.

Työnhakijan haastattelu tulee järjestää työttömyyden jatkuttua yhdenjaksoisesti kolme kuukautta ja sen jälkeen aina kolmen kuukauden yhdenjaksoisen työttömyyden jälkeen. Työnhakijan haastattelun yhteydessä tarkistettaisiin aina työllistymissuunnitelma tai sitä korvaava suunnitelma. Työkokeilun käyttötarkoitusta laajennettaisiin kokeiluluonteisesti siten, että työkokeilua olisi mahdollista käyttää työnhakijan soveltuvuuden arvioimiseksi ennen työsopimuksen tekemistä.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettua lakia muutettaisiin siten, että koulutus- ja vailla olevilla alle 25-vuotiailla nuorilla olisi oikeus kulukorvaukseen työkokeilun ajalta samoin edellytyksin kuin muillakin työnhakijoilla. Kulukorvausta maksettaisiin vain nii-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 126/2016 vp

den työllistymistä edistävien palveluiden ajalta, joihin osallistuminen velvoittaa työtöntä työttömyysetuuden menettämisen uhalla.

Työttömyysturvalakia muutettaisiin siten, että työnhakijalla olisi oikeus soviteltuun työttömyysetuuteen, jos hänen päätoiminen työllistymisensä yritystoiminnassa kestää enintään kaksi viikkoa. Työmarkkinatukena maksettava matka-avustus ja muuttokustannusten korvaus yhdistettäisiin yhdeksi tukimuodoksi, liikkuvuusavustukseksi.

Lisäksi ehdotetaan, että työnantajan velvollisuudesta tarjota työtä lomautetuille, osa-aikaisille ja takaisinottovelvollisuuden piirissä oleville työntekijöille olisi mahdollista tietyissä rajatuissa tilanteissa poiketa.

Työsopimuslain koeaikaa koskevassa säännöksessä ehdotetaan otettavaksi huomioon julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettuun lakiin lisättävä säännös soveltuvuuden arvioimiseksi järjestettävästä työkokeilusta. Työkokeilu-aika vähentäisi työsuhteen alkuun sijoitettavaa enimmäiskoeaikaa.

Nostan esiin joitakin asioita, joita valiokunta on erityisesti kommentoinut:

Työ- ja elinkeinotoimistoihin kohdistuneet henkilöstövähennykset ovat työttömyyden samanaikaisesti kasvettua johtaneet tilanteeseen, jossa haastatteluvajetta oli tänä syksynä jo noin 260 000. Tilanne heijastuu myös työllistämissuunnitelmien tekemiseen. Esityksessä arvioidaan, että nykyisen työttömyyden keston rakenteella vuodessa järjestetään arviolta 750 000 haastattelua nykyistä enemmän. Valiokunta kiinnittää vakavaa huomiota työ- ja elinkeinoviranomaisten resurssien riittävyyteen ja huomauttaa, että ilman riittäviä resursseja ja haastattelujen sisällön kehittämistä uudistuksen tehokas toteuttaminen vaarantuu.

Hallitus on esittänyt talousarviossa 17 miljoonan euron lisämäärärahan työvoimapalveluiden tehostamiseen. Valiokunta pitää tätä TE-toimistojen nykyiset henkilöstöresurssit huomioon ottaen välttämättömänä. Valiokunta korostaa henkilökohtaisen, kasvokkain tapahtuvan palvelun tärkeyttä ja haastattelujen laatua yhteydenpidon tihentämisen lisäksi. Valiokunta pitää tärkeänä, että työnhakija saa työ- ja elinkeinoviranomaiselta yksilöllistä ohjausta itselleen parhaan työllistämispolun löytämiseen.

Esityksessä ehdotetaan, että valtion rahoittamia työttömyysetuuksia eli työmarkkinatukea, peruspäivärahaa ja ansiopäivärahan perusosaa voidaan jatkossa käyttää palkkatuen ja starttirahan sekä liikkuvuusavustuksen rahoittamiseen. Rahoitusta koskeva muutos on voimassa ensi vuoden alusta vuoden 18 loppuun. Nykyinen palkkatuen ja starttirahan rahoitusmalli ei turvaa työnhakijoiden yhdenmukaista kohtelua ja työllisyysrahojen joustavaa käyttöä, koska työllisyysmäärärahoja on vaikea mitoittaa niin, että määrärahaa olisi käytettävissä tasaisesti ympäri vuoden. Tämä on johtanut useilla paikkakunnilla siihen, että työllisyysrahat on sidottu jo alkuvuodesta eikä uusia palveluita ole pystytty aloittamaan, vaikka ne olisivat merkittävästi edistäneet työllistymistä. Valiokunta pitää hyvänä — koko valiokunta pitää hyvänä — että hallitus nyt esittää passiivisen tuen käyttämistä aktiivipalveluihin, ja katsoo, että uudistus parantaa ja joustavoittaa mahdollisuuksia työllistämistä edistävien palvelujen tarjoamiseen.

Palkkatuen käyttämiseen vaikuttaa myös sille vuosittain talousarviossa asetettava euro-määräinen katto, ensi vuonna 1 400 euroa kuukaudessa. Enimmäismäärän asettamisella pyritään varmistamaan palkkatuettu työ mahdollisimman monelle. Asetetun enimmäismäärän arvioidaan ohjaavan palkkatuen käyttöä nykyistä voimakkaammin matalapalkkaisille aloille. Valiokunta pitää tätä tarkoituksenmukaisena.

Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että ehdotetut muutokset koskevat myös niitä henkilöitä, joiden vamma tai sairaus pysyvästi alentaa tuottavuutta tarjolla olevassa työteh-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 126/2016 vp

tävässä. Valiokunta korostaa, että muutoksella ei tule heikentää vammaisten mahdollisuutta työllistyä koulutustaan vastaaviin tehtäviin.

Valiokunnan asiantuntijakuulemisessa saaman selvityksen mukaan kansainvälisen tutkimuskirjallisuuden valossa ei ole varmaa, että palkkatuettu työ edistäisi työllistymistä avoimille työmarkkinoille. Yksityisissä yrityksissä tapahtuva palkkatuettu työ on osoittautunut työllisyysvaikutuksiltaan kohtuullisen tulokselliseksi, mutta yksityisen sektorin ulkopuolella tapahtuvat tukityöjaksot ovat lukuisissa tutkimuksissa osoittautuneet tehottomiksi. Valiokunta pitää tätä tietoa huolestuttavana, sillä selvityksen mukaan 40 prosenttia palkkatukijaksoista sijoittuu kuntiin. Valiokunta kuitenkin katsoo, että mahdollisuus palkkatuettuun työhön on erityisesti korkean työttömyyden oloissa tärkeä sen työkykyä ja osaamista ylläpitävän sekä henkilön elämänhallintaa tukevan merkityksen vuoksi.

Esityksessä työkokeilun käyttötarkoitusta ehdotetaan laajennettavaksi siten, että työkokeilua voidaan käyttää lyhytkestoisesti myös henkilön soveltuvuuden arviointiin niin sanottuna rekrytointikokeiluna ennen työsopimuksen tekemistä. Työkokeilu on työttömälle vapaaehtoista, ja se voi kestää enintään kuukauden. TE-toimisto ei ohjaa ketään rekrytointikokeiluun, vaan kokeilun järjestäminen edellyttää, että henkilöasiakas esittää yhdessä kokeilun järjestäjänä toimivan työnantajan kanssa kokeilun järjestämistä. Valiokunta pitää ehdotettua kokeilua hyvänä ja katsoo, että se on omiaan edistämään niiden henkilöiden työllistymistä, joiden ammatillinen osaaminen on kunnossa.

Valiokunta korostaa, että TE-toimiston tulee väärinkäytösten ehkäisemiseksi rekrytointikokeiluja koskevia sopimuksia tehtäessä varmistua siitä, että työkokeilua ei käytetä korvaamaan esimerkiksi kesätyöntekijöitä tai käytetä muutoin tehtävissä, jotka ovat lyhytaikaisia tai joissa henkilö on helposti korvattavissa toisella.

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi työttömyysturvalakia siten, että päätoimisesti yritystoiminnassa tai omassa työssä työllistyvällä henkilöllä on jatkossa muiden edellytysten täytyessä oikeus työttömyysetuuteen, jos henkilön yritystoiminta tai omassa työssä työllistyminen kestää enintään kaksi viikkoa. Muutoksen tavoitteena on kannustaa työttömiä ottamaan vastaan työ- ja virkasuhteessa tehtävän työn lisäksi toimeksiantosuhteessa tehtävää työtä. Valiokunta pitää ehdotettua muutosta hyvänä ja tarpeellisena ja katsoo, että sen ansiosta osaltaan selkiytetään ja parannetaan itsensä työllistäjien työttömyysturvaa. Valiokunta katsoo, että nyt tehty muutos ei kuitenkaan ole riittävä, ja pitää tärkeänä, että erilaisissa toimeksiantosuhteissa työskentelevien sosiaali- ja työttömyysturvan kehittämistä jatketaan.

Tässä valiokunnan mietinnössä on kaksi vastalauseetta.

20.49 Merja Mäkisalo-Ropponen sd: Arvoisa puhemies! Hallituksen tavoitteena on vähentää rakennetyöttömyyttä, alentaa työllistymiskynnystä ja lyhentää työttömyysjaksoja. Tavoitteet ovat kannatettavia, ja monet hallituksen esityksen toimenpiteet vievätkin näitä asioita eteenpäin. Tässä hallituksen esityksessä on kuitenkin joitakin kohtia, joita me sosialidemokraatit ja vasemmistoliitto emme voi hyväksyä, ja olemme siten valiokunnassa tehneet vastalauseen, jonka nyt sitten tässä esittelen.

Palkkatuen ja starttirahan rahoitusmallia esitetään muutettavaksi kokeiluluonteisesti vuosina 2017—2018 niin, että ansiopäivärahan perusosan, peruspäivärahan ja työmarkkinatuen määrärahoja käytettäisiin palkkatuen ja työttömille työnhakijoille myönnettävän starttirahan rahoittamiseen. Näin saadaan työttömyysturvan passiivinen tuki aktiiviseen käyttöön. Pidämme tätä esitystä kannatettavana, mutta laajentaisimme ja sujuvoittaisimme

Pöytäkirjan asiakohta PTK 126/2016 vp

menettelyä siten, että jokaisella työttömällä olisi kuuden kuukauden työttömyyden jälkeen mahdollisuus käyttää työttömyysturvansa työllistymisasetelänä ilman TE-toimiston harkintaa. Tämä työllistymisaseteli olisi peruspäivärahan tasoinen ja kestäisi maksimissaan 300 päivää. Ehdotamme, että hallitus valmistelee työllistymisasetelin käyttöönoton, ja tulemme esittämään asiasta toisessa käsittelyssä lausumaa.

Arvoisa puhemies! Hallituksen esityksen mukaan palkkatuen kiinteät prosentit, siis 30, 40 ja 50, muutetaan enimmäismääräksi, millä tavoitellaan joustavuutta nykyiseen järjestelmään. Asiantuntijakuulemisessa valiokunnassa on kuitenkin esitetty huolia siitä, että työnhakijoiden yhdenvertainen kohtelu tämän seurauksena heikkenee ja toisaalta työnantajien mahdollisuudet arvioida ja ennakoida tuen määrää vähenevät. Katsomme vähintäänkin, että soveltamisohjeiden on oltava niin selkeät, ettei tulkinnanvaraa jää. Näin estetään mielivaltaisten ratkaisujen syntyminen.

Arvoisa puhemies! Yhdistyksiin palkkatuella työllistymistä ei pitäisi heikentää, kuten hallitus nyt tekee. Väliyömarkkinoilla on pitkään ollut oma roolinsa pitkäaikaistyöttömien työllistämiseksi. Pitkäaikaistyöttömyyden kasvaessa tätä roolia tulisi kehittää ja vahvistaa eikä suinkaan ajaa alas. Nyt hallitus haluaa säästää rajoittamalla palkkatuen myöntämistä yhdistyksille ja säätiöille. Vuoden 2017 talousarvioesityksen mukaan palkkatuella voidaan kattaa enintään 3 000 henkilötyövuoden palkkakustannukset kokonaan. Tämä kiintiö tulee heikentämään järjestöjen mahdollisuuksia työllistämiseen ja lisää pitkäaikaistyöttömyyttä ja syrjäytymistä. Tämä ei ole järkevää tilanteessa, jossa pitkäaikaistyöttömyys on ennätyksellisen korkealla. Noin 30 prosenttia ihmisistä työllistyy yhdistyksen palkkatuella avoimille työmarkkinoille, mutta se ei voi olla kestävä syy heikentää toimintaa. Yhdistykset työllistävät kaikkein vaikeimmassa asemassa olevia työttömiä. Toiminnalla on elämänhallintaa ja hyvinvointia lisäävä vaikutus. Yhdistysten palkkatuettu työ tuottaa moninaisia hyötyjä yksilölle ja yhteiskunnalle. Yhdistyksissä tehdään sellaista työtä, mitä mikään muu taho yhteiskunnassa ei järjestä, ja sieltä saavat palveluja sellaiset ihmiset, jotka eivät voi näitä palveluita ostaa vapailta markkinoilta. Mielestämme vaikeasti työllistettävien ihmisten erilaisia tukimuotoja ei pidä heikentää, ja siksi emme hyväksy hallituksen asettamaa 3 000 henkilötyövuoden rajaa. Tästäkin tulemme esittämään lausumaehdotuksen.

Arvoisa puhemies! Hallituksen esityksen mukaan työttömyysturvalaissa tarkoitettu työssäoloehto ei jatkossa enää kertyisi palkkatuetussa työssä täysimääräisesti vaan ainoastaan 75-prosenttisesti. Tavoitteena on aktivoida tuella palkattuja hakeutumaan avoimille työmarkkinoille palkkatuetun työn aikana ja sen jälkeen. Emme kannata esitystä, sillä tämänhetkisessä työtilanteessa sen perustelut ovat kovin hataria. Palkkatuettua työtä ja sen tekijöitä ei pidä asettaa työpaikoilla muita vähäarvoisempaan asemaan. Asiantuntijakuulemisissa on myös todettu, että esitys lisää jälleen työ- ja elinkeinotoimistojen hallinnollista työtä ja lisää myös kunnille pitkäaikaistyöttömyydestä aiheutuvia kustannuksia. Tulemme esittämään tältä osin 2. lakiesityksen 5 lukuun vastalauseen mukaisia pykälämuutoksia.

Hallitus esittää myös, että jatkossa työnhakijan haastattelut tulee järjestää puolen vuoden työttömyyden jälkeen aina kolmen kuukauden yhtäjaksoisen työttömyyden välein, jolloin myös aina tarkistettaisiin työllistymissuunnitelma tai aktivointi- ja kotoutumissuunnitelma. Kannatamme tätä esitystä, jonka tavoitteena on työttömyysjakson lyhentäminen ja työllisyyden nopeuttaminen. Korostamme, että haastattelujen tulee olla työnhakijalle mielekkäitä eikä niitä pidä käyttää välineenä työttömien sanktioimiseen. Haastattelun kannustavuus kärsii olennaisesti, jos niihin yhdistetään sanktioita. Tällainen menettely ei myös-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 126/2016 vp

kään TE-toimistojen työn kannalta ole kovin motivoivaa. Kannatamme lämpimästi valio-kunnan mietinnössä esitettyä Kuntaliiton ehdotusta, jonka mukaan kunnat voivat osaltaan vastata lisääntyvään haastattelutarpeeseen.

Lopuksi vielä, arvoisa puhemies: Hallituksen esittämä rekrytointikokeilu on parantunut alkuperäisestä suunnitelmasta. Pidämme korostetusti sekä työnantajien että työntekijöiden vapaaehtoisuuteen perustuvaa kokeilua hyväksyttävänä, mutta siitä huolimatta pidämme tärkeänä, että seurataan tarkasti työnantajien käyttäytymistä kausityöntekijöiden kohdalla. Työnantaja saattaa ketjuttaa rekrytointikokeilut sesongin ajaksi. Siksi pidämme tärkeänä, että työnantajia ohjeistetaan rekrytointikokeilun käyttöön ja toisaalta työ- ja elinkeinotoimisto jättää hyväksymättä rekrytointikokeilua koskevan sopimuksen, mikäli se arvioi, että sopimus ei vastaa kokeilun tavoitteita.

20.55 Maria Tolppanen sd: Arvoisa puhemies! Kaikki toimet, mitä yritetään tehdä sen eteen, että työllisyys parantuisi, on hyvä asia. Lähtökohtaisesti hyvä asia on myöskin tämän hallituksen tekemät toimet, jos jätetään huomiotta se, että näitä esityksiä on kyllä tehty aikamoisten sumulasien läpi. Paperilla näyttää hyvältä, mutta miten toimii käytäntö?

Jos otetaan ensin tämä aktivointiasia elikkä se, että työttömän täytyy kolmen kuukauden välein tulla kuultavaksi ja katsotaan, millä tavalla hänen työn etsimisensä on tuona aikana menneet eteenpäin. Hän menee siis työvoimatoimistoon, työnvälitystoimistoon, toimistoon, jonka pitäisi etsiä työtä, toimistoon, jonka pitäisi saada avoimet työpaikat ja työttömät ihmiset yhteen, mutta nyt TEMin työntekijät sidotaan siihen, että he haastattelevat ihmisiä ja kysyvät, oletko kenties löytänyt töitä viimeisten kolmen kuukauden aikana tai oletko ollut työvoimapoliittisessa koulutuksessa. Minä haluaisin kysyä: kuka nyt sitten etsii työtä, ja kuka järjestää sitä työvoimapoliittista koulutusta, kun me olemme jo nyt, kun tätä hallituksen esitystä esiteltiin, kuulleet sen, että henkilökuntamäärä ei tule riittämään näiden haastattelujen tekemiseen? Tämä on ihan tällaista talonpoikaisjärkeä, joka kannattaisi ottaa esille.

Ilmaistyötä pidetään siinä suhteessa hyvänä, että ihmiset pääsevät katsomaan työpaikkaa ja työnantaja näkee, minkälainen ihminen olisi mahdollisesti tulossa töihin. Henkilökohtaisesti ihmettelen tätä suunnattomasti, koska henkilökohtaisesti olen sitä mieltä, että kaikesta työstä on maksettava palkka. Jos ollaan työnohjauksen alaisuudessa, niin siitä työstä on maksettava jonkinlaista korvausta ihmiselle. Ihmisiä ei saa pitää orjatyössä, ei Suomenmaassa.

Kun me otamme huomioon sen, mitä tämä hallituksen esitys nyt esittää, ja peilaamme sitä vähän aikaisempiin asioihin, niin muistellaanpa hieman: Tämä hallitus on ajanut jo läpi asian, jossa kansaneläkeindeksi jäädytetään ja sitä leikataan 0,85 prosenttia tämän vuoden tasosta. Tällä on pitkät piuhat, nimittäin tämä vaikuttaa ansiopäivärahan perusosaan, taitekohtaan ja lapsikorotuksiin. Lisäksi työllistymistä edistävien palvelujen ajalta maksettavan korotetun ansio-osan määrä laskee. Niin ikään tämä hallitus on ajanut läpi esityksen, jossa lyhennetään ansiopäivärahan kesto, pidennetään omavastuu-aikaa ja leikataan korotusosia.

Tästä ikään kuin vastapalvelukseksi hallitus nyt haluaa, että näitä työttömyyspäivärahan osia käytetään palkkatyön osana. Se on kannustettava asia, mutta eikö olisi toki ollut parempi, että olisi pidetty edes entisellä tasolla, koska eivät nuo määrärahat, eivät nuo työttömyyskorvaukset niin suuria olleet aikaisemminkaan? Oltaisiin pidetty vanhalla tasolla ja annettu se mukaan ihmiselle, joka lähtee hakemaan työpaikkaa, yrittää päästä töihin. Nyt

Pöytäkirjan asiakohta PTK 126/2016 vp

hallitus enempiin ikään kuin kepillä ajaa ihmisiä, kun pitäisi ennemminkin tehdä töitä sen eteen, että valtionhallinnolliset virastot ja toimistot, kuten esimerkiksi työvoimatoimisto, tekisivät sitä työtä, jota varten ne alun pitäen on perustettu.

Tässä maassa on työttömiä tällä hetkellä, tämänhetkisen laskutavan mukaan noin 330 000 plus siihen päälle ne noin 80 000 ihmistä, joista emme tiedä, missä he ovat, ja jotka ovat täysin syrjäytyneet ja ovat koko yhteiskunnan ulkopuolella. Sen lisäksi meillä ei lasketa työttömiksi työnhakijoiksi ihmisiä, jotka ovat työvoimapolitiittisessa koulutuksessa, mutta tosiasia on se, että he ovat määräaikaaisessa koulutuksessa, koulutuksessa, joka kestää kuukaudesta puoleen vuoteen, ja sen jälkeen he taas ovat työttömiä työnhakijoita. Työnhakijoita meillä sinänsä on huomattavasti enemmän kuin työttömiä työnhakijoita, mikä kertoo siitä, että ihmisillä on hätä, ihmisten täytyy päästä eteenpäin ja saada palkallista työtä itselleen.

Näitä asioita on uskallettava katsoa suoraan silmiin, ja meidän on tartuttava härkää sarvista, tehtävä kaikkemme sen eteen, että saataisiin ihmisiä enemmän palkkatyöhön. Meidän on muistettava se, että meillä on olemassa jo sellainen työntekomuoto kuin harjoitteluaika. Ei ihmisen tarvitse ilmaiseksi mennä näyttämään osaamistaan. Se näytetään harjoitteluaikana, ja kun sitä on tehty se kuukausi tai kolme kuukautta, sen jälkeen päästään TESin mukaiseen palkkaan kiinni, ja siitä lähtee myöskin nuoren ihmisen elämä eteenpäin.

21.01 Markku Pakkanen kesk: Arvoisa herra puhemies! Hallituksen esitys työvoima- ja yrityspalvelutoiminnasta annetun lain muuttamiseksi on kannatettava, ja siinä on paljon hyviä asioita.

Erityisesti haluan kiinnittää huomiota työvoimapalveluihin. Täällä salissa on syksyn aikana käyty kovasti keskustelua, onko sopivaa tai hyvä, että työtön ja työvoimapalvelun virkailija kohtaavat toisensa. Toivon, että edustajat tutustuvat maakunnassamme ilmestyvän Kouvolan Sanomat -lehden viime viikon haastatteluun, jossa Iitin työvoimapalvelujen virkailija ja työtön ihminen haastateltiin. He kertoivat, kuinka tehokasta ja tarpeellista on nimenomaan tämä kohtaaminen, että ihminen, joka on työttömyydestä kärsinyt, tapaa virkailijan ja saa sitä kautta työpaikan ja mahdollisuuden. Molemmat osapuolet olivat hyvin tyytyväisiä siihen, kuinka tärkeä on tällainen kohtaaminen ja polku löytyy.

Toinen asia on se, että passiivinen palkkatuki saadaan aktivoitua paremmin. Palkkatuki on erinomainen vaihtoehto työllistämiseksi, ja ainakin yrittäjien kannalta sitä käytetäänkin hyvin paljon, ja se antaa mahdollisuuden monelle työttömälle työnhakijalle päästä jälleen työn syrjään kiinni. Kaikki asiat, mitä tehdään työttömyyden poistamiseksi, ovat minusta erittäin hyviä ja kannatettavia asioita.

21.02 Jari Myllykoski vas: Arvoisa herra puhemies! Uskon, että Satakunnan Kansaankin saataisiin vastaava haastattelu, jossa sekä työtön että virkailija voisivat kehua, kuinka tärkeitä on, kun kohdataan. Me olemme tänään vain kuulleet käytetyissä puheenvuoroissa, että tämä kohtaanto-ongelma on erittäinkin vaikea ja ongelmallinen. Valiokunnan mietinnön esittelypuheenvuorossa tuotiin mutta myös edustaja Mäkisalo-Ropponen toi esille tämän problematiikan, että meillä vain on siellä virkailijoita niin vähän, että on pakko kysyä, millä resursseilla pystytään toteuttamaan se kohtaanto. Uskonkin, että Kuntaliiton näkemys, että kunnat voisivat olla se kanava, joka ottaa vastuun, on nykyisillä resursseilla täysin mahdotonta, edustaja Pakkanen. (Markku Pakkanen: Ei ole! Lue se artikkeli!) — Mi-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 126/2016 vp

näpä luen tämän artikkelin ja tulen sitten tänne tunnustamaan, jos käsitykseni on artikkelin perusteella toiseksi muuttunut.

Meidän aktiivisimpien työttömien osalta tällä hallituksen esityksellä leikataan noin 200 euroa kuukaudessa — aktiivisimpien, niiden työttömien, jotka hakeutuvat itse koulutukseen ja osoittavat sitä omaa aktiivisuutta. Ehkä tämä on se iso negatiivinen uudistus siinä. On hyvä, että alle 25-vuotiaat — sellaiset, jotka ovat passiivisia nuoria eivätkä hae koulutukseen eivätkä sitä kautta osoita aktiivisuutta — sanotaanko pakottavien toimenpiteiden kautta tulevat näitten kulukorvausten piiriin. Se on tässä positiivista, mutta henkilökohtaisesti en tätä hallituksen esitystä tule hyväksymään, ja uskon, että äänestyksen yhteydessä kyllä osoitan oman näkemykseni tästä leikkauksesta ja sen kohdentamisesta, koska tämä on valtavan iso menetys juuri sille joukolla, jotka ovat itse sieltä passiivisesta työttömyydestä lähteneet hakemaan itselleen mahdollisuuksia kouluttautua ja sitä kautta olla yhteiskunnan käytettävissä ja hankkimassa omaa ammatillista osaamista sen työttömyyden vastineeksi. Siinä mielessä tämä 200 euroa voi olla monelle aika iso rahallinen menetys — prosentuaalisesti nykyisistä koulutukseen hakeutuneista näitten osuus, joihinkä tämä leikkaus kohdistuu, oliko nyt ulkomuistista 60 prosenttia siinä kaikessa joukossa. Ymmärrän kyllä valiokunnassa sen näkemyksen, että tässä on hyvä, että nämä nuoret tulevat näitten kulukorvausten piiriin, ja sinällään annan myötämielistä ymmärrystä sen suhteen, mutta olisin toivonut kyllä, että oppositiopuolueissa olisi nähty tämä ristiriitaisuus näitten aktiivisten osalta.

Kaiken kaikkiaan ollaan tekemässä tämän hallituksen toimesta jotakin sellaista, että meillä on mahdollista jatkossa, kolmen kuukauden ammattisuojaan jälkeen, osallistuttaa ihminen töihin niin, että hän joutuu ottamaan vastaan työtä, joka on alle hänen työttömyyskorvauksensa. Se ei ole tässä mutta liittyy juuri siihen, mitä hallituksessa tällä hetkellä menee, ja siinä mielessä meidän oppositiossa kuuluu olla todella valveilla, mitä kaikkea on tulossa. Pala palalta tämä hallitus luo pakkotyömarkkinoita, orjatyömarkkinoita — ei sillä nimikkeellä.

Kaikki se, millä pyritään aktivoimaan ihmisiä työttömyyden alkuvaiheessa, on osoittautunut kansainvälisesti vertailuissa kyllä hyväksi konsteiksi, mutta ehkä enemmänkin porkkanoilla kuin vain kepillä. Tässäkin hallituksen esityksessä on hyvä, että voidaan käyttää passiivista rahaa aktivoimaan ihmistä hakeutumaan työhön. Se on hyvä suunta, ja siinä mielessä hallituksella on hyvä tarkoitus, mutta keinot ovat hieman takaperoisia.

21.08 Toimi Kankaanniemi ps: Herra puhemies! Hallitus etsii ratkaisuja ongelmiin, oppositio näyttää etsivän ongelmia ratkaisuihin. Meidän on todella tähän työttömyysongelmaan etsittävä uusia ratkaisuja, ja hallitus ja erityisesti työ- ja oikeusministeri Jari Lindström on kunnioitettavalla tarmolla tarttunut oman sektorinsa ongelmiin ja etsii niihin ratkaisuja kuunnellen myös oppositiota ja eri tahoja näissä hankkeissa. Se on hienoa. Meillä on oltava aktiivinen ote, ja sitä hallituksella on. Tärkeintä on se, että tämä 5—6 miljardin passiivinen työttömyysmäärärahojen kokonaisuus aktivoidaan niin laajasti kuin mahdollista. Jarrumiehiä ja vastustajia löytyy joka puolelta ja mitään ei saisi tehdä, mutta hallitus onneksi etenee. Tämä esitys osaltaan panee seisovaa vettä liikkeelle, ja se on tärkeää.

Tässä on puhuttu paljon näistä haastatteluista, ja on todella mielenkiintoista nyt nähdä, kun tämä tulee hyväksytyksi, miten ne tulevat toimimaan. Uskon, että osalle työttömistä haastattelut ovat potku työelämään, ja se on arvokasta, jos sillä saadaan jonkin verran ihmisiä töitä. Kuntaliiton yhteistyötarjous on hyvä, koska työvoimakysymys tässä tulee

Pöytäkirjan asiakohta PTK 126/2016 vp

eteen tietysti työvoimahallinnossa. Rekrytointikokeilu on myös erittäin hyvä ja kannatettava, ja lisäksi tässä on monia muita, sen ohella että on tunnustettava, että tässä on myös ikäviä säästötoimenpiteitä, mutta niitäkin nyt tarvitaan, kun talouden tilanne on näin vaikea ja tarvitaan työllisyyden paranemista.

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Edustaja Järvinen, ja puheenvuoroja voi varata P-painikkeella.

21.10 **Heli Järvinen vihr:** Arvoisa puhemies! Opposition ei todellakaan ole tarvinnut etsiä ongelmia ratkaisuihin, kyllä hallitus tarjoaa niitä ihan itse ja avosylin valitettavasti. Tässä nyt käsiteltävänä olevassa lakiehdotuksessa näen kolme ongelmaa ylitse muiden.

Ensimmäinen on TE-toimistojen henkilökunnan riittävyys ja jaksaminen. On ilman muuta selvää, että kolmen kuukauden välein tehtävät haastattelut ovat toimivia ja tehokkaita, jos ne tehdään huolella ja oikein. Mutta sen lisäksi pitää pystyä myös aidosti etsimään työtilaisuuksia, olemaan yhteydessä paikkakunnan yrityselämään, ja kun muistetaan, että Suomessa virkailijoita jo nyt on alle kuudesosa siitä, mitä Ruotsissa väkilukuun suhteutettuna, niin kyllä tulee henkilökunta olemaan kovilla, ja se näkyy mielialoissa jo tällä hetkellä.

Toinen ongelmallinen asia on työnäytekokeilu — tai rekrytointikokeilu, jota aiemmin kutsuttiin työnäytekokeiluksi. Pidän ongelmia joka tapauksessa yhtäläisinä, ja olisin toivonut, että valiokunta olisi lausunut tiukemmin siitä, mitä tehdään, jos havaitaan väärinkäytöksiä työttömien ihmisten ketjuttamisessa erinäköisiin kokeiluihin useampaan otteeseen. Nyt näin ei tapahtunut.

Kolmas ongelma on ilman muuta omaehtoiseen opiskeluun hakeutuvien kulukorvausten leikkaus. Ymmärrän, että hallitus hakee näillä toimilla hyvää, mutta se päättyy kohtuullisen huonoon. Nyt tilanne on se, että aktiivisia rangaistaan ja passiivisia palkitaan, ja se kai ei ole hallituksen tarkoitus. Summa ei ole ihan pieni: peruspäivärahalla ja työmarkkina-etuella olevien leikkaus on 22 prosenttia, ja enemmistö (Puhemies koputtaa) häviäjistä on naisia.

21.12 **Sari Essayah kd:** Arvoisa puhemies! Tämän kokonaisuuden lähetekeskustelussa aika moni totesi, että esitys pitää sisällensä hyviä esityksiä, sitten kelvollisia ja ehkä sitten niitä vähemmän hyviä. Täytyy todeta, että edustajamme tuolla työelämä- ja tasa-arvovaliokunnassa on lähtenyt tukemaan tätä hallituksen esitystä lähinnä juuri sen takia, että tässä on niin paljon näitä aktivointitoimenpiteitä, joita kristillisdemokraatitkin on omissa esityksissään halunnut tuoda esille. On tärkeää, että me yritämme nyt nimenomaan vaikuttaa siihen, että tätä passiivista työttömyysturvaa saadaan aktiiviseksi. Pidän hyvänä myöskin sitä, että tässä on tämä esitys, että on oikeus tähän soviteltuun työttömyysetuuteen silloin, jos henkilön päätoiminen työllistyminen yritystoiminnassa kestää enintään kaksi viikkoa. Tämä omalta osaltaan on helpottamassa tällaisten erilaisten toimeksiantosuhteitten vastaanottamista ja myöskin torjuu sitten mahdollisesti sellaisia niin sanottuja pimeitä työkeikkoja. Pidän hyvänä, että tällä tavalla asioita kehitetään.

Ainut asia, mitä tässä nyt olen jäänyt miettimään — ja pohdin kyllä siltä osin vielä omaa äänestyskäyttäytymistäni — liittyy tähän palkkatuella työllistymiseen. Meillä kuitenkin yhdistykset ovat tähän saakka kantaneet erittäin suurta vastuuta nimenomaan niitten kaikkien vaikeimmassa asemassa olevien pitkäaikaistyöttömien työllistämistä, ja todellakin

Pöytäkirjan asiakohta PTK 126/2016 vp

tämä esitys kyllä pitää sisällensä niin selkeät heikennykset tähän, että mietin, millä tavalla näitten kaikkein hankalimmassa asemassa olevien henkilöitten työllistyminen jatkossa on mahdollista. Tiedän, että tuolta kentältä tulee kovasti kritiikkiä, kun jo tänä päivänä ihmisiä ohjataan tähän kuntouttavaan työtoimintaan ilman, että siellä aidosti ja oikeasti on sitä kuntouttavan työtoiminnan tarvetta takana, ja tämä turhauttaa monia ihmisiä. Siinä mielessä olisi paljon, paljon parempi, että me pitäisimme kiinni siitä, että nämä yhdistykset ja järjestöt pystyisivät (Puhemies koputtaa) tätä työllistämistä pitämään yllä.

21.14 Markku Pakkanen kesk: Arvoisa herra puhemies! On syytä antaa tunnustusta hallituksen työministerille. Ministeri Lindström on ennakkoluulottomasti hakenut uusia vaihtoehtoja ja ratkaisuja tähän yhteiseen ongelmaan, mikä suomalaisessa yhteiskunnassa on. Kaikista toimenpiteistä ja aktivointitoimenpiteistä hän on hyvin avoimella mielellä kertonut täällä eduskunnassa meille kansanedustajille, mitä vaihtoehtoja on tarjolla. Hän on myös ollut valmis kuuntelemaan opposition esitykset. Tämä on oikein hyvä linjaus ministeriltä. Siksi vähän hämmästelenkin, kun täällä edustaja Myllykoski käytti esityksistä sanoja "pakkotyö" ja "orjatyö". En ainakaan ministerin suusta ole kuullut tällaisia määritelmiä ja pidän — näin joulun allakin — vähän kohtuuttomina tällaisia määritelmiä tässä vaikeassa tilanteessa olevassa asiassa, mihin ministeri ratkaisuja hakee. Tämä 5—6 miljardin euron raha on syytä saada paljon, paljon tehokkaampaan käyttöön, ja silloin minusta olisi syytä aina olla esillä tällaisia rakentavia ehdotuksia.

21.15 Jari Myllykoski vas: Arvoisa herra puhemies! Tämä puheenvuoro ei tullut nyt yllättäen, tämä tuli tilattuna ja ihan hyvään saumaan. Toivoisin, että edustaja ymmärsi, että minä käytin sanaa "hallitus", en "ministeri Lindström". Mielestäni asian sillä lailla henkilöittäminen on tässä kohtaa — näin ennen joulua — todellakin epämiellyttävä tapa kohdentaa kansanedustajan moite koskemaan ministeriä, joka todellakin on avoimesti lähtenyt hakemaan ratkaisuja ja rakentavasti keskustellut.

Itsekin olen siitä avoimuudesta saanut nauttia, kun olen käynyt aikanaan esittelemässä toimenpideohjelmaa, joka on yksi vasemmistoliiton ehdotus siitä, kuinka me voimme tätä kohtaantumisongelmaa helpottaa eli tuoda nuoria ja pitkäaikaistyöttömiä helpommin palkattavaksi yrityksiin. Meidän mallissamme lähdetään siitä, että jos alle 25-vuotias työtön nuori tai sitten 200 päivää työttömänä ollut henkilö palkataan yritykseen, niin yritykseltä ei ensimmäisenä vuonna peritä sivukuluja ollenkaan eli nämä vakuutusmaksut ja muut ketaan sitten sieltä 32,85 euron päivärahaa niin, että henkilö kuitenkin pysyy sen turvassa.

Olemme olleet aloitteellisia, rakentavia, emme vain arvostele. Tässä kohtaa vielä toistan sen, että ministeri Lindström on henkilökohtaisesti kyllä ollut avoin opposition ehdotuksille. Harmi, että tämä parempi malli, niin sanottu palkkatukimalli, ei tullut, koska se olisi ollut täysin kustannusneutraali, jopa ensimmäisenä vuonna. Toisena vuonna alennus näihin olisi ollut 70 prosenttia ja kolmantena vuonna 30 prosenttia.

21.18 Anneli Kiljunen sd: Arvoisa herra puhemies! On totta, että ministeri Lindström on kuullut myös oppositiota, mutta valitettavasti me emme ole tulleet sillä tavalla kuulluiksi, että sillä olisi ollut todellista vaikuttavuutta muun muassa palkkatuen osalta.

Tosiasia on se, että hallitus leikkaa järjestöiltä palkkatukea ensi vuodelle 70 prosenttia ja se jäljelle jäävä 30 prosenttia on käytännössä sidottu jo olemassa olevilla päätöksillä. Käytännössä se tarkoittaa ensi vuoden osalta, että esimerkiksi edustaja Pakkasen paikkakun-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 126/2016 vp

nalle Kouvolaan, Kotkaan, Haminaan ja sille alueelle ei enää tehdä lainkaan uusia palkkatukipäätöksiä esimerkiksi työpajoihin. Siltä osin olen hämmästynyt siitä, että meidän hallitus ei aidosti halua kuulla näiden ihmisten huolta, jotka tarvitsevat tukea työllistyäkseen.

Esimerkiksi tänään olen ollut Valtakunnallisen työpajayhdistyksen hallituksen kokouksessa — tulin sieltä tänään tänne — ja siellä todettiin muun muassa yhden yrityksen viestinä, että kyllä me otamme sisään pitkäaikaistyöttömiä, kunhan he ovat vain hyväkuntoisia. Eli käytännössä se tarkoittaa myös sitä, että yritykset ottavat palkkatukituella työntekijöitä mutta he eivät ota sellaisia työntekijöitä, jotka tarvitsevat ohjausta ja tukea. Hallitus ei ole lainkaan kiinnostunut tällä hetkellä niistä nuorista ja aikuisista ihmisistä, jotka tarvitsisivat tukea. He haluavat kuoria kermat päältä ja huolehtia vain sen tasoisista ihmisistä. Olen todella pettynyt hallituksen toimintaan tältä osin.

21.19 Merja Mäkisalo-Ropponen sd: Arvoisa puhemies! Olen edustaja Järvisen tavoin huolissani TE-toimistojen työntekijöiden jaksamisesta, sillä olen saanut viime viikkoina nyt useamman viestin TE-toimistoista siitä, että työntekijöillä on todellinen huoli siitä, miten he pystyvät toteuttamaan nämä haastattelut niin, että niihin liittyy todellinen työntekijän tuki ja ohjaus, ei siis pelkkä viiden minuutin visiitti tai sähköpostiviesti. Jos haastattelutilanteeseen vielä sisältyy sanktioiden osoittaminen, niin sekä työnhakijan että TE-toimiston työntekijän motivaatio saattaa tällaisessa tilanteessa kyllä heikentyä.

Mutta, arvoisa puhemies, kaikkein suurin ongelma tässä lakiesityksessä on tämä järjestöjen työllistämismahdollisuuksien heikentäminen, kuten edustaja Kiljunenkin äsken sanoi. Tämä tulee kyllä lisäämään pitkäaikaistyöttömien määrää, ja sille ei voi mitään. On hyvin vaikea ymmärtää tällaisessa tilanteessa, mikä ihmeen järki tässä on, kun meillä on tällä hetkellä tehty pitkäaikaistyöttömyyden Suomen ennätys.

21.21 Sari Tanus kd: Arvoisa herra puhemies! Niin kuin useammissa puheenvuoroissa on tullut esiin, niin vaikka hallitus esittää tässä monia hyviä, aktivoivia esityksiä, jotka sinänsä voivat olla kannatettavia, niin kuten on esille tullut, monia huolenaiheita tässä on. Edellisessä puheenvuorossa myös edustaja Essayah ja jotkut toiset toivat esille sen, että tämä yhdistysten mahdollisuus työllistää ja palkata — ja nimenomaan monta kertaa he ovat sillä tavalla vaikeimmin työllistyviä — heikkenee kyllä merkittäväällä tasolla monin paikoin, ja siitä on huolta tullut ja viestiä tännekin päin.

Kaiken kaikkiaanhan esitykseen liittyy myös vastalauseita, ja sinne liittyy myös toimenpideoitetta, jonka haluaisin nostaa esiin. Elikkä täällä myös painotetaan ja alleviivataan, että ryhdyttäisiin toimenpiteisiin nuorisotakuun ja etsivän nuorisotyön kehittämiseksi. Tämä on myös erittäin, erittäin tärkeä näkökulma. Jos ajatellaan sitä, että nuoret jäävät ilman työtä ja se työllistyminen pitkittyy ja syrjäydytään ja niin edelleen, niin sieltä tulee paitsi nuoria ajatellen suurta taakkaa ja laskua, myös yhteiskunnalle suuret euromäärät.

Kaiken kaikkiaan huoli on myös esitetty TE-toimistojen henkilöstön määrästä. Se on aivan todellinen huoli jo tällä hetkellä, ja sitten, jos ajatellaan noita muutaman kuukauden välein tehtäviä haastatteluja. Sinänsä ajattelen kyllä niin TE-toimistoja ajatellen kuin vero-toimistoja ja monia muita yhteiskunnan toimistoja ajatellen, että virkamiesten — mikä tahansa se kohtaaminen siellä onkin — kohtaamisen pitäisi olla semmoinen tietyllä tavalla voimaannuttava ja aktivointia lisäävä kohtaaminen. Mutta TE-toimistoja ajatellen tietysti jokaisesta kohtaamisesta pitäisi jäädä jotakin positiivista ja hyvää käteen ja ainakin jonkin-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 126/2016 vp

laista työpaikan toivetta ja mieluummin sen työpaikan etsimistä (Puhemies koputtaa) tulisi joka käynnillä tulla esiin.

21.23 **Krista Mikkonen vihr:** Arvoisa puhemies! Myös oma suurin huoleni tässä lakiesityksessä liittyy tähän palkkatukeen ja järjestöjen mahdollisuuteen käyttää sitä. Me tiedämme, että palkkatuki on usein polku avoimille työmarkkinoille. On totta sekin, että aina kaikkien polku ei johda aivan sinne perille saakka. Mutta kuitenkin tiedämme, että erittäin tärkeää sekä palkkatyössä oleville että järjestöille on se, että palkkatukea olisi jatkossakin käytettävissä, sillä järjestöissä on paljon sellaista työtä, joka kaipaa tekijää, ja järjestöt pystyvät tarjoamaan pitkäaikaistyöttömille paljon mielekästä tekemistä. Siksi on paljon fiksumpaa tukea työllistämistä kuin työttömyyttä. Ja sen sijaan, että heikennetään järjestöjen mahdollisuutta käyttää palkkatukea, meidän pitäisi entistä enemmän miettiä niitä keinoja, miten voisimme vahvistaa välityömarkkinoita ja sitä kautta vähentää pitkäaikaistyöttömien määrää.

Yleiskeskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.